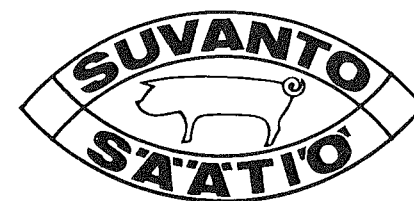

SUVANNON SEUTU

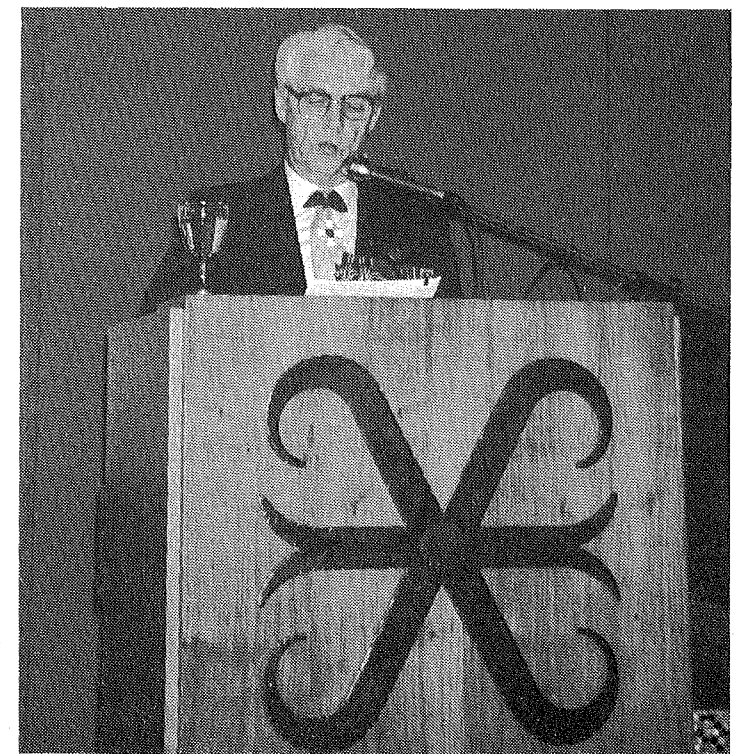

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 8 1989

JOULUKUU

Eversti Arvo Räisänen. Juhlapuhuja Suvanto-säätiön
YH:n alkamisen 50-vuotisjuhlassa.

Joulu evakkoon lähtövuonna

1939

Talvisodan joulu
sisään pyrkii.
Kovan ajan
tunnelmia tuoden.
Ilon juhla
ihmisiä hylkii.
— Itkee valkotanner
verta juoden.

Kivääriä kantaa
nuori kansa,
maata vartioiden
rajamailla.
Osa häädetty
on kodeistansa,
evakoksi,
asuntoa vailla.

Määränpäähän
ison talon suojaan
saapuneet on
evakkojen parvet.
Kodittomat jäivät
toisten huomaan.
— Mukana on
luopumisen arvet.

Joulu-iltaa
viettää tyttö nuori,
yksin, evakkojen
toisten kanssa,
tietämättömissä
omiltansa.
— Vaikeudet vastassa
kuin vuori.

Viima kylmä
kiertää kartanoita.
Lumi koristeita
kirjoo suureen taloon.
— Lamput pimennetyt
ikkunoista,
ikäväivät niinkuin
vangit valoon.

Elsa Tuokko

Arkipäivästä juhlaan

Ihmiselämään sisältyy sekä arkista aherrusta, että myös juhlaa. Käsittelemme nyt juhlien viettoa.

Meillä jokaisella on omat juhlapäivät. Tarkoitetaan syntymä- ja nimipäiviä. Jokainen meistä viettää nämä päivät omalla tavallaan. Ne ovat juhlapäiviä, joilla omaiset, sukulaiset ja ystävät saapuvat kanssamme juhlimaan. Oikeastaan näillä juhlilla on kristillinen sisältö, kun ne juontavat alkunsa kastepäivästämme. Sinun ja minun tulisi tämä aina muistaa.

Meillä suomalaisilla on Itsenäisyyspäivä suuri juhlapäivä, kun sen viettäminen aloitetaan jumalanpalveluksella. Käykäämme ahkerasti tässä juhlassa. Uudenvuodenpäivä ja muut kirkolliset juhlat kutsuvat meitä juhlan viettoon.

Kymmenen vuoden kuluttua mei-

tä odottaa suuri juhla, 2000-vuotista juhla. Silloin suomalaiset tulevat viettämään tätä juhlaa kirkkoissa ja monissa juhlatiloissa. Suokoon Jumala silloin siunauksensa.

Monia juhlia olemme viettäneet ja tulemme viettämään. Arvokkaimpia juhlia ovat kirkolliset juhlapäivät. Niillä jokaisella on suuri merkityksensä. Suuriarvoisimpana on aina pidettävä joulua, meidän Vapahtajamme syntymisen juhlaa, siksi, kun Hän on lunastanut koko maailman synnistä kuolemallaan ja verellään. Syntymällänsä, kuolemallaan ja ylösnousemisellaan Jeesus avasi meille tien taivaaseen.

Nyt Jumalalle kunnia, kun antoi ainoan poikansa, Jeesuksen Kristuksen!

Eino Sares

Minun kuusijuhlani 1939

Oli marraskuun loppupuoli. Me lapset, alaluokkalaiset, odottelimme jo kuusijuhlaa. Olimme harjoitelleet lauluja ja leikkejä. Minä olin päässyt käymään tätini muotiliikkeessä Pölläkkälässä. Tästä käynnistä sain kauniin vekatun sinisen puvun, joka piti uudistaa kuusijuhlassa. Kävimme koulua, reserviläisiä liikkui paljon joka paikassa, mutta ei se meitä häirinnyt. Tehtiin töitä ja äiti leipoi usein reserviläisille piirakoita ja kakaroita. Me lapsetkin opimme tämän taidon, kun piti aina vapaa-aikoina auttaa äitiä piirakanteossa. Marraskuun viimeisenä päivänä olin auttamassa äitiä. Yht'äkkiä kuului ulkoa ihmeellistä ulvontaa ja rätinää. Aivan kuin lentokoneet olisivat kiertäneet meidän taloa. Kaikki juoksivat hätäisesti ulos katsomaan, niin talon-

väki, kuin majoittuneet reserviläisetkin. Hämmästyksellä ja pelko oli suuri, kun selvisi, että venäläiset koneet olivat ylittäneet rajan ja tulleet jo meidän kotiin asti, lentäen matalalla kovasti ulvoen.

Tästä hetkestä alkoi jotain hirveää tapahtua. Me lapset pelkasimme. Ei kestänyt kauan, kun tuli uusi lentokone laivue. Sieltä ammuttiin, pommitettiin ja oli kauhea jyrinä. Me lapset kiersimme tuvan uunia isän perästä, kun emme tieneet mihin mennä. Pakolaisia alkoi virrata rajalta päin. Hevosia, lehmiä, koiria, mummoja, vaareja. Lentolaivueita tuli jatkuvasti yhä suuremmalla voimalla. Lapset itkivät eikä tiedetty mitä pitäisi tehdä. Tuli ilta ja pimeä. Pienemmät lapset olivat väsyneitä ja nukahtaneet. Silloin äiti tuli hätäisesti herättämään

Joulu

Joulu joutuu,
juhla saapuu.
Pimeys pois hälvenee
ja valo vallan saapi.
Ihmisen mieli herkkyytyy
lahjan suuren äärelle.
Se lahja taivahasta
tullut on.
Nyt riemumielin
kiittäkäämme siitä.

Jeesus, Joulun Herra
luoksemme jää asumaan.
Poista kauna, kateus.
Anna rauha, rakkaus.

Taimi Finni

ja sanoi: On tullut käsky lähteä pian rautatieasemalle. Sillä kaikkien lasten pitää lähteä kiireesti pois sotatoimialueelta. Ottakaa jotain tärkeää mukaan.

Äiti ja isä nostivat lapset rekeen. Matka Kiviniemen rautatieasemalle alkoi.

Keskustan talot paloivat. Pommit oli osuneet ja talot luhistuneet. Ihmiset juoksivat hätäisinä.

Monen tunnin odotuksen jälkeen asemalle ilmestyi häikävaunu, johon meidät lapset lastattiin. Mukaan saimme kiireesti haalitut tavarat ja äidin laittamat eväät. Matka kohti tuntematonta tulevaisuutta alkoi. Ei tullut mukaan isää eikä äitiä, vain me kuusi lasta.

Emme tajunneet kuinka kauan matka kesti ja mihin meitä vietiin. Myöhemmin selvisi, että olimme Kylmäkosken asemalla. Sieltä vietiin suureen rakennukseen, joka oli koulu. Oli kova nälkä ja pelko. Nukahdimme pian sikeään uneen koulun peränurkkaan. Oli jo puolipäivä. Koulu oli tyhjä. Sillä kaikki olivat

lähteneet pois ja viety taloihin majoittumaan.

Siivooja tuli koululle ja ihmetteli: Kuinka täällä on kasa pieniä lapsia vielä jäljellä? Missä teidän vanhempanne ovat? — Äiti ja isä jäivät sotatallualueelle. Tulevat hevosella. Lehmien ja tavaroiden kanssa myöhemmin.

Syntyi kova hätä. Mihin nyt näin suuren lapsijoukon sijoitamme, kun kaikki talot on täynnä.

Kului aikaa. — Koulun pihalle ajoi hevonen ja rekeen istutettiin meidät kaikki vällyjen alle ja matka ensimmäiseen evakkopaikkaan alkoi.

Niissä vähissä tavaroissa, jotka mukamme saimme oli myös minun sininen kuusijuhlapukuni. Mutta kun aukaisimme paketin, niin oli puku tärveltynyt jodiin, jonka äiti oli laittanut mukaan lääkkeeksi jos haavoja tulee.

Tämä päivä olisi ollut juuri minun Kuusijuhlapäiväni 1939.

Asta Valkonen os Käppi
Kaakilanniemi
37470 Vesilahti

Elämäni ensimmäiset

Tämä on se päivä! Jo aamusta alkaen oli ollut merkillinen olo — sellainen hykerryttävä, kupliva olo. Olin niin kovasti toivonut itselleni suksia. Ja nyt oli jouluaatto. Miten kummasa tämä päivä oli ihan erilainen kuin muut päivät. Ei oikein osannut olla missään. Sisäleikit eivät maittaneet ja koko ajan oli vain äidin tiellä. Ulkona meni vähän paremmin, mutta aina välillä tuli mieleen: Tuokohan pukki ne suksat? Jännitti!

Päivä alkoi hämärtyä. Äiti oli koko päivän touhunnut ja tupa oli siisti ja hyvätuoksuinen. Isä oli käynyt kaupalla ja lämmitti nyt saunaa. Kylä tuo savun haju tuntui hyvältä. Se tiesi juhlaa! Saunan jälkeen tulisi

pukki. Pihalla oli kaunista. Koko kartano oli varustautunut juhlaan. Puut seisoivat lumikaavuissaan ja kaiken yllä oli sininen hämärä. Ja ihan selvästi kuuli tonttujen sipsuttelevan jossain.

Yht'äkkiä pysähdyn. Heinävajassa on jotain. Ihan selvästi se on sukkipaketti. Menen lähemmäksi ja toden totta — suksat siinä ovat! Nyt tuli kiire! Välillä nurin tuiskahtaen, pää kolmantena jalkana ryntään sisälle kertomaan äidille suurta uutista: Nyt se pukki tulee, suksat on vajassa! Äiti on ihan ihmeissään eikä usko asiaa. Varmemmaksi vakuudeksi juoksen takaisin katsomaan. Mitä kummaa — eihän siellä olekaan mitään. Minne se hävisi? Olen ihan kysymys-

merkinä. Isälle piti mennä kertoamaan ja ihmettelemään tapahtunutta. Isä yritti selittää, että varmasti tontut veivät ne suksat. Näin jouluaattona iltahämärissä ne ovat liikkeellä. Ihan alkoi pelottaa. Ties missä nurkan takana ne kurkistelevat. Ja sitten iski uusi pelko. Jospa en nyt saisikaan niitä suksia. Olin ollut siitä jo niin varma.

Päivä kului kaikesta huolimatta iltaan ja se odotettu hetki koitti. — Ja minä sain suksat! Se oli sittenkin totta. Ja ne oli just ne suksat, jotka olin nähnyt vajassa. Ihan siitä paikasta olisi pitänyt päästä niitä kokeilemaan, mutta eihän se käynyt. Ilta kääntyi yöksi. Kynttilät ja valot sammutettiin. Tuvassa tuntui kynttilöiden ja kuusen tuoksu. Oli unen aika. Mielessä vain pyöri kysymys: Mihin ne suksat sieltä vajasta välillä hävisivät?

Raija Söder

Pst-tykkikomppanian sotapäiväkirjasta.

Jouluaattoilta Karhumäessä 24. 12. 1941

”Teille on syntynyt Vapahtaja Kristus, Herra.”

Tänä iltana vietetään joulujuhlaa monessa kodissa. Mutta tästä juhlasta puuttuu paljon, sillä isät ja pojat ovat rintamalla. Monesta kodista on isä ja poika poissa ijäksi. Jumala tuo näihin koteihin siunauksen Jeesuksen Kristuksen kautta. Me vietämme täällä Karhumäessä Vapahtajan syntymäjuhlaa. Iltamme oli rauhallinen. Vähän lentokoneet kävivät pommitamassa, mutta ei mitään erikoista tapahtunut. Moni poika saa viettää joulunsa aivan etulinjassa. Moni tammoinen jouluilta on siunausta tuottava.

Meillä oli mukava Joului-tila. Ohjelma oli seuraava: Jouluvirsi, komppanianpäällikön puhe, lahjat (kanttiinilotan), runo, meidän yhteislaulu, kunniamerkkien jako, joulutervehdysten lukeminen, Latsarin (lääkintämiehen) yksinlaulu ja tekemänsä kronikan lukeminen. Nyt seurasi joulupuuron ja hedelmäkeiton syönti. Kyllä olikin harvinaisen hyvä puuro.

Sitten pastori Huuskonen piti puheen ja lauloimme jouluvirsiä. Lauri Nygfist luki kronikkansa. Joulupukki ilmestyi näyttämölle. Tämän kaiken päällisiksi joimme kahvin oikein

Sotamarsalkka Mannerheim tarkastusmatkalla Maanselän kannaksella v. 1941. Kuvan on ottanut vänr. Miettinen.

käntyn kanssa. Lauloimme: Joului on tullut... ja komppanianpäällikkö lausui loppusanat.

Tähän päättyi muistorikas jouluijuhla.

Varmasti moni kaipasi kotiin rakaiden luo, mutta eihän todellisuudelle mitään voi.

Suo Jumala, että ensi joului olisi rauhan joului! Sitä odotamme ja toivomme.

Eero Kuisma

Evakkojoulu Pannusaaressa

Joulumuistot säilyvät. Ne ovat kuin kilometripylväät elämän polun varrella. Ja ne ovat hyviä.

Yhden joulun elin hyvin väärin! Pannusaaren joulun Elma Äikään ”alivuokralaisena”. Lainausmerkit siksi, koska en maksanut vuokraa. Olin siis tavallaan kuin vieraana. Syksy oli hyvä kaikin puolin. En ehtinyt edes paljon ikävöimään mitään. Oli touhua monenlaista. Hilkan avulla sain viljatkin talteen.

Syksy muuttui talveksi. Lumi muutti maisemat. Onneksi minulla oli potkuri kun pyöräkelit loppuivat. Talven rauha lepäsi nukkuvan luonon yllä ja etäinen rintamalta kuuluva ammunta ei häirinnyt Pannusaaren asukkaita.

Joulua valmistelivat Naskalienkin kodissa.

Vangitkin pitivät jouluillanvieton kylän asukkaille. Nyt muisti ei tuo varmuutta siitä, kenen se iso navetta

oli, jonne vangit oli sijoitettu. — Oli-ko Keki? — Vangit järjestivät mukavan illanvieton lauluillaan ja tansseillaan — ripatskullakin.

Loviisa touhusi kovasti paistaessaan piiraita, pullaa ja oli varmasti joulukinkkukin.

Joulun tuoksu täytti Naskalien kodin. Ja äkkiä minun mieleni täytti valtava ikävä. Erikoisesti tuli ikävä lapsia, jotka olivat ystävien luona Ruotsissa. Kaukana luotani. Lauri-kin jossain Syvärillä.

Muistelen, että Aleks Naskali oli kotona käymässä. Torstikin oli ”sielä jossakin”. Loviisa, Hilikka ja Elma kaikki pyysivät minua jouluillalliselle. Minä en pystynyt hallitsemaan kyyneleitä ja siksi en voinut mennä

Jouluinen pyöräretki 1939

Elettiin joulun alus viikkoa 50 vuotta sitten Rantasalmella. Kotoa lähtiessä ei ollut tullut mukaan edes vaihdettavia vaatteita, kun tavarat pakattiin isoon laatikkoon ja sijoitettiin hevoskuormaan. Käsissä oli kylä kaksi pahvilaatikkoa joissa oli tärkeitä tavaroita, mutta niistäkin toinen laatikko katosi tungoksessa Savonlinnan asemalla. — Siinä oltiin odottamassa autoa jonka piti viedä meidät Sulkavalle, mutta sitten huudettiin taas junaan josta sitten aamun sarastaessa purkauduttiin Rantasalmen asemalle. Täältä kuorma-autokuljetuksilla siirtäväki sijoitettiin ympäri pitäjää. Minä sain alkuun majapaikan Osikonmäen koululta.

Parin viikon perästä sain tiedon, että minun polkupyöräni ja perheen vaatelaatikko on tallessa Mäntyharjulla.

Tuumasta toimeen — päätin heti lähteä hakemaan vaatteita ja polkupyörääni sieltä.

Matkustin junassa Pieksämäen kautta Mäntyharjulle.

illalliselle, vaan itkeä rytystin yksin Elman puolella.

Mikä tyhmyys! Olisi pitänyt ryhdistäytyä ja osallistua joulun viettoon. Kasarmin Osuuskaupasta olisin saanut ostaa vaikka korvikepakit joululahjaksi. Olisi ollut antamisen iloa ja ottamisen myös, sillä saada viettää näiden hyvien ihmisten seurassa iltaa olisi ollut ihana joululahja. Ja nyt olisi muisto ihan erilainen. Nyt se on katumusta ja tyhmyyden osoitus. Ja minun on vaikea antaa sitä itselleni anteeksi kun muisto elää yhä painostavana mielessä.

Ihminen on sellainen huoliensa orja, että menettää paljon kauniita hetkiä elämän tiellä kun ei osaa ottaa asioita oman tahdonvoimansa hallintaan.

Junat olivat siihen aikaan aina tupaten täynnä väkeä, mutta kyllä nuori ihminen aina sekaan mahtui. — Tein vain sen virheen, etten huomannut ottaa mukaan mitään paperia mikä olisi käynyt henkilötodistuksesta. — Eihän niitä siihen mennessä oltu missään tarvittukaan, eikä nytkään junamatkalla henkilötodistusta kyselty.

Pääsin onnellisesti perille Mäntyharjuun ja olin yöstä siellä agronomi Kuusen pihamökissä, josta Ville-seidän Hilja oli saanut Evakkokodin.

Seuraavana päivänä lähdin jo taipaleelle pyöräni kanssa. Evästä repussa ja suuntana Rantasalmi. Oli jo hämärä kun ajelin Ristiinan keskustaan, en nähnyt tienviittoja, että minin suuntaan oli matkaa jatkettava.

Kun kurkistelin tienviittoja niin siihen tulikin linja-auto ja pari poliisia jotka tutkivat tarkkaan kaikki matkustajat ja huomasivat minut! Alkoivat kai epäillä, että mikähän desantti tuossa nyt on? Reppuselkäinen, housupukuinen tyttö! Otetaanpas

selvää!

Poliisit kyselivät hyvin virallisesti henkilötodistusta, jota ei minulla tietysti ollut... Lähtekääpäs tuonne poliisikamarille! Niin sitä sitten mentiin esivallan mukana kuulustelupaikkaan, jossa sain vielä kauan istuskella koska poliiseilla oli ensin tärkeämpiä asioita tehtävänä.

Alkoi kuulustelu. Nimi, syntymäaika, paikka, millä asioilla liikuin... kaikki selvitykset kirjoitettiin tarkalleen muistiin... Missä olin Mäntyharjulla, mitä yhteyksiä sinne on, ketä sieltä tunnen? Ketä tunnen Sakkolasta?...

Sanoin tuntevani aika paljon ihmisiä. Kerroin Sakkolan pappien nimet, vielä kanttorin, suntion ja poliisit ylimääräisinä. He tivasivat vielä, että eikö minulla ole mukana edes sokerikorttiakaan? Mutta kun ei ollut sitäkään!

Lopulta tunsivat tämän ”saaliinsa” melko köykeiseltä ja viimein tuumasivat, että kyllähän te näytätte rehelliseltä työltä, eihän meidän muu auta kuin päästää jatkamaan matkaa. Poliisit neuvoivat vielä minulle yöpaikankin, missä voisin yöpyä, mutta en minä sitä pimeässä löytänyt.

Pääsin kuitenkin yhteen isoon taloon, jossa sain nukkua tuvan penkillä. Penkki oli kova, mutta tupa oli lämmin kuitenkin ja sain siinä vähän

Kiitän vieläkin Hilikkaa ja Elmaa, jotka yrittivät parhaansa ja erikoisesti silloista pikku Rääli-tyttöä.

Kyyneleet eivät lakanneet ja pelkäsin pilaavani juhlan surumielisyydelläni ja olin yksin ja katselin ikkunas- ta yön hiljaisuuteen ja lähetin rakkailleni tervehdyksen tähtien kautta.

Tuo surkea muisto on nyt mielestäni pehmentynyt ja ehkä juuri siksi niin hyvin säilynyt. Yhä kaikuivat joululaulujen sävelet Naskalin talon toisesta päästä — isosta tuvasta. Ne kuuluivat hyvin vaikka oli eteinen välissä ja siis kahden oven takaa.

”Kun maass on hanki ja järvet jäässä, käy lämmin henkäys talvisäässä, kun joului on, kun joului on...”

Klaudia

**Parhaat kiitokset
sakkolalaisille
asiakkaileni!
HYVÄÄ JOULUA
JA ONNEA
VUODELLE 1990.
Olen siirtynyt eläkkeelle.
VEIKKO SOKURA
ERIKOISHAMMASTEKNIKKO
TAMPERE**

nukuttuakin.

Oli kirkas pakkaspäivä kun aamulla aloin jatkaa matkaa. Ei edes lentokoneet hätyytelleet, sain aivan rauhassa ajella.

Pelkäsin kovasti kun lähestyin Mikkeliä, että nyt taas voin joutua pidätetyksi, kun ei ole edes sitä sokerikorttia! Olihan Mikkeliä lähestyessä vartiopaikat, mutta he katsoivat minut niin vaarattomaksi, että ei edes pysäyttäneet.

Pääsin onnellisesti Mikkelin kaupungin läpi, enkä uskaltanut pysähtyä missään, kun pelkäsin kiinni jäämistäni. Kun pääsin sitten rauhalliselle maaseudulle niin poikkesin erääseen mökkiin ja pyysin jotain kuumaa juotavaa. Sain teetä ja jatkoin evääni syöntiä, jonka jälkeen jaksoin taas jatkaa matkaani.

Seuraavana iltana saavuin Juvan kirkolle. Siellä minut neuvottiin menemään koululle josta löytyisi kulkijan yöpaikka. Koululla olivatkin ihanteelliset olot! Luokassa oli lattia täynnä olkia. Oli oikein jo joulun tuntua vanhaan hyvään tapaan ja sain nukkua lämpöisessä luokassa. Sattui niin, onnellisesti, että sinä yönä ei ollut muita yövieraita kuin minä ja opettajapariskunnan harmaa kissa oli seuranani.

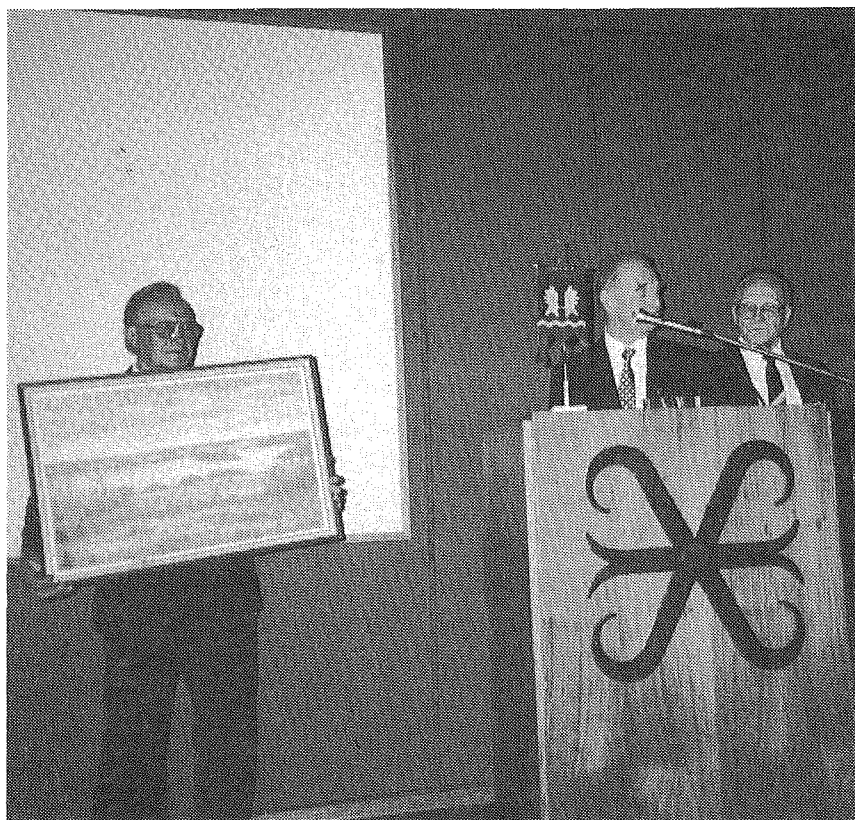
Tämä opettajapari oli hyvin pieni-kokoisia ihmisiä molemmat, mutta hyvin ystävällisiä minulle. Keittivät minulle teetä ja aamulla puuroakin, ennenkuin sain lähteä jatkamaan matkaani.

Seuraava etappi olikin jo Rantasalmi. Näin pääsin jouluksi takaisin seikkailujen jälkeen tänne väliaikaan evakkokotiini.

Olin onnellinen kun sain jouluksi pukeutua puhtaisiin vaatteisiin ja minulla oli käytössä polkupyöräni, jolla voin ajella Kirkonkylän välimatkan.

Jotain opin tästä pyöräretkestäni, sen asian, että sota-aikana reisuksessa pitää olla mukana henkilötodistus tai edes sokerikortti!

Sirkka Kuoppo

Heikki Karttunen lahjoitti Suvanto-Säätiölle maalaamansa maisemataulun Suvannon maisemista)

Sotajoukkojen YH:n-kutsun 50-vuotisjuhla Tampereella 6. 10. 1989

Suvanto-säätiö kutsui 6 päivä lokakuuta 1989 sakkolalaiset osallistumaan YH:n kutsun 50-vuotismuistojen merkeissä Suomalaisen Klubin juhlasaliin Tampereella.

Säätiön puolesta hallituksen pj Yrjö Raaska toivotti kaikki läsnäolevat tervetulleeksi tilaisuuteen, muistuttaen mieliin syksyn 1939 tapahtumat, surulliset, uhkaavat ja myös velvoittavat siinä vakavassa tilanteessa.

Asiarikkaan juhlapuheen piti eversti Arvo Räisänen. Hänen juhlapuheensa tulee kokonaisuudessaan Suvannon Seudun sivuille tästä joulunumerosta alkaen.

Tampereen sotainvalidien veljeskuoro lauloi tunnetulla taidollaan isänmaallisia lauluja loppuhuipentu-

mana esitys päättyi Finlandia-hymniin.

Yksinlaulua esitti Signe Arosalo ja esitystä säesti Tauno Auvinen.

Heikki Karttunen, entinen kotikylä Vpl Pyhäjärven Noitermaa, lahjoitti tilaisuudessa Suvanto-säätiölle öljyvärein maalaamansa taulun Suvannon Maisemista.

Juhlapuhujalle Suvanto-säätiön puolesta ojennettiin Sakkola-viiri.

Juhla-ateriana oli tuttu vakinaisen väen torstai-tarjous: hernekeitto ja pannukakku, sekä lisänä kahvitarjoilu. Suvanto-säätiö kustansi tilaisuuden ja tarjoilun. (Paitti pikarijuomat oli maksettava omasta posasta.) Yleisömäärä nousi toiselle sadalle ja oli vat tilaisuuteen tyytyväisiä.

Eversti Arvo Räisänen

Juhlapuhe Suvanto-Säätiön järjestämässä YH:n alkamisen 50-vuotismuistojuhlissa Tampereella 6. 11. 89

Tasan 50 vuotta sitten, ikimuistettavana lokakuun 6:nä 1939 me Kannaksen reserviläiset saimme kutsun ylimääräisiin harjoituksiin.

Emme aavistaneet emmekä usko-neet perustamispaikoille kokoontuessa ja Kannaksen suojajoukkoina rajan turvaksi marssiessamme, että YH:n ruotukaveruus muuttuisi vielä samana syksynä aseveljeydeksi, jonka siteet taottaisiin murtumattomiksi kohtalonomaisessa kamppailussa Isänmaamme itsenäisyyden ja kansan vapauden puolesta.

Vaaran merkit olivat toki olleet jo kauan näkyvissä. Jo 1930-luvun puolivälissä ja sitäkin aiemmin olivat tummat pilvet alkaneet kasaantua poliittiselle taivaalle. Etelässä Mussolinin Italia laajensi valtaansa Välimeren alueella.

Idässä varustettiin mahtavaa puna-armeijaa 5-vuotissuunnitelmien tahdissa — ja meille onneksi puhallettiin siihen taisteluhenkä pätevimpien päälliköiden päitä pudottelemalla, Euroopan ulkopuolella, Kauko-Idän keisarikunnassa aurinko nousi veripunaisena tähyämään Aasian mantee-reelta talonpaikkoja kasvavalle liika-väestölleen.

Mutta uhkaavin oli tilanne Euroopan sydämessä, minne synkimmät ukkospilvet olivat nousemassa.

Hitlerin Saksa oli sanoutunut irti ensimmäisen maailmansodan rauhansopimuksesta ja aloittanut aseellisen varustautumisen, tavoitteena suurempi elintila Euroopassa päämääränään Suur-Saksan valtakunta.

Espanjan sisällissodassa muukalaiset mustapaidat ja punapuserot koekelivat taistelukentällä uusia aseita. Pyrenneitten pohjoispuolella Ranska oli upottanut puolustusmildjardinsa murtumattomaan Maginot-linjaan ja kantoi sen suojassa huolta

Euroopan pienemmistä ja tietenkin rauhan säilymisestä. Lännessä saarivaltakunnan pääministeri pyrki leventämään suojaavan sateenvarjon Euroopan ylle ja uskoikin onnistuneensa ns. Münchenin sopimuksella hajoittamaan maanosamme uhkaavat pommipilvet. Tosin uhraamalla brittien perinteiseen tapaan yhden pienistä, Tšhekkoslovakian.

Poliittisen sään kirkastuminen osoittautui kuitenkin ennen pitkään harhakuvaksi. Münchenin sopimus pikemminkin yllytti kuin jarrutti Hitleriä, Saksan johtajaa. Vaarassa olivat edelleen Euroopan vähäväkiset, vaarassa oli maailman rauha.

Ensimmäinen pommi putosi 23 elokuuta 1939. Se ei pitänyt sisällään räjähdysainetta. Se oli lyhyelle palojalle asetettu poliittinen aikapommi. Se oli Saksan — Neuvostoliiton avoliitto. Sitä ei kirkossa siunattu eikä paljon muuallakaan, eikä sen johdosta onnittelusähkeitä sinkoillut.

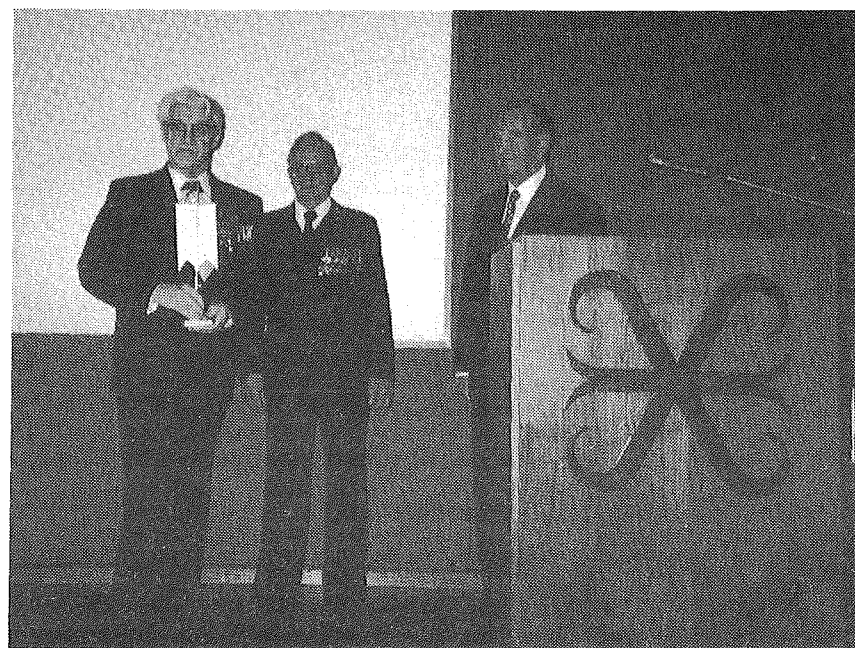
Sen sijaan liiton seurauksista nousi pahoja aavistuksia.

Moskovan Kremlissä allekirjoitettiin 23. elokuuta 1939 Saksan ja Neuvostoliiton välinen hyökkäämättömyyssopimus, samoin kuin siihen liittyvä lisäpöytäkirja, jossa vahvistettiin maiden välinen etupiirijako näillä sanoilla:

”Siinä tapauksessa, että Baltian alueella (Suomi, Viro, Latvia, Liettua) tulee alueellisia ja poliittisia uudelleenjärjestelyjä, on Liettuan pohjoisraja Saksan ja Neuvostoliiton etupiirin raja”.

Tämän Hitlerin — Stalinin sopimuksen saatelemina hyökkääjät ylittivät Puolan rajan, saksalaiset panssarit lännestä syyskuun 1:nä, neuvostopanssari idästä syyskuun 17:nä. Poliittisen aikapommin tulilanka oli palanut loppuun. Toisen maailmansota oli alkanut.

Kun seuraa tämän päivän tapahtumia Baltiassa, tulee mieleen, että

Eversti Arvo Räisäselä ojennettiin kiittäen Sakkola-viiri.

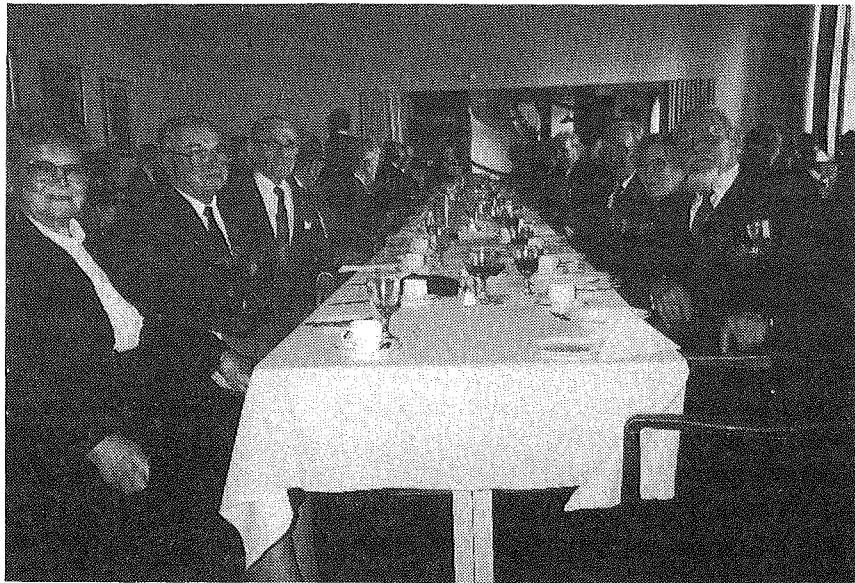
tuossa aikapommissa oli kaksi tulilankaa. Pitempi on palanut jo yli 50 vuotta. Kuinka pitkään se vielä palaa ja mitä seuraa sen palettua loppuun. Se on jo toinen juttu.

Otettuaan haltuunsa Puolan itäiset osat Neuvostoliitto kiirehti korjaamaan koko sadon sopimuksesta Saksan kanssa. Syys—lokakuun vaihteessa Baltian valtiot, Viro, Latvia ja Liettua saivat vuoronperään kutsun Moskovaan, solmivat avunantosopimuksen Neuvostoliiton kanssa, luovuttivat sille sotilastukikohtia ja menettivät seuraavana vuonna itsenäisyytensä.

Sopimusten syntymisen vauhdittamiseksi oli NL keskittänyt Tallinnan edustalle laivasto-osastojaan ja kaikkien kolmen maan rajoille vahvoja maavoimien osia, mm. Latvian rajalle 20 divisioonaa. — Sopimukset syntyivät nopeasti: Viro 28. syyskuuta, Latvia 5. lokakuuta ja Liettua 11. lokakuuta 1939. Viimeisenä oli Suomen vuoro. — Kutsu neuvotteluun saapui lokakuun 5:nä.

Varmemmaksi vakuudeksi oli ajankohtaiset valmistelut suotuisan neuvottelutilanteen luomiseksi aloitettu NL:n taholta jo vuoden 1939 keväällä. Pitkän tähtäimen valmistelut Suomen operaatiota varten olivat olleet käynnissä koko 1930-luvun ajan. Itä-Karjalan neuvostotasavalan alueelle oli v. 1935 ryhdytty mm. rakentamaan laajasuuntaista tukivyöhykettä länteen päin suunniteltuja sotatoimia varten. Tämä tukialue oli siten sodan varalta kaikkine liikenneyhteyksineen ja muine rakennelmineen valmiina ottamaan vastaan sinne keskitettäviä joukkoja ja tukemaan niiden toimintaa koko Suomen itärajan levyisellä rintamalla.

Maaliskuussa 1939 sai Leningradin sotilaspiirin päällikkö käskyn tarkastaa joukkojen taisteluvalmiuden ja kesäkuussa käskyn laatia vastaissuunnitelman siltä varalta, että agresiivinen Suomi ottaisi neuvottelujen aikana aloitteen käsiinsä. Syksyn alkuun mennessä ja neuvottelujen ku-

Juhlayleisöä Tampereella.

luussa keskitettiin maamme rajojen tuntumaan 26—29 puna-armeijan divisioonaa eli yli puoli miljoonaa miestä, 2000 panssaria, yli 2000 tykkiä, 1000 lentokonetta ja vahvoja Itämeren laivaston osia, toisin sanoen koottiin melkoinen neuvotteluvaltti etupiirisopimuksen viimeistä sadonkorjuuvaihetta varten.

Mikä oli Suomen valmius tässä tilanteessa?

Puolustusneuvoston puheenjohtajaksi v. 1931 nimitetty sotamarsalkka Mannerheim teki voimakkaasti työtä puolustusvalmiuden kohottamiseksi. Monissa julkilausumissaan ja puheissaan hän korosti myös yksimielisyyden ja puolustustahdon merkitystä maanpuolustuksen henkisenä voimanlähteenä.

”Isänmaallinen henki, jonka merkinä on puolustustahto ja päätös seisoa yhtenä miehenä rivissä jos tätä maata on kerran puolustettava, siinä kaikki mitä vaadimme, eikä meidän tarvitse enää kysyä, missä kukin oli 15 vuotta sitten”, lausui Mannerheim Vapaussodan päättymisen muistoksi vietetyssä juhlassa toukokuun 16:nä v. 1933. Tällä ja muilla saman suuntaisilla puheillaan hän saavutti vähitellen työväestön luotta-

muksen. Rintamamiesten luottamus hänellä oli luonnollisesti alusta alkaen ollut takanaan, niin myös heitä lähellä olevan kansan suuren enemmistön.

Puolustusvalmiutemme kannalta oli suuri merkitys sillä, että meillä oli tulevana ylipäällikkönä henkilö, johon miehet luottivat — ja ylipäällikkö, joka puolestaan luotti sotilaisiinsa. Mutta miten oli huolehdittu välineistä, jolla taistelu oli käytävä, jos siihen jouduttaisiin?

Jatkuvista ponnisteluista huolimatta puolustusneuvoston oli vaikea tavoittaa maan poliittisen johdon suunnalta vastakaikua puolustusmäärärahojen lisäämisetyksilleen.

Mainitsen tässä vain pari esimerkkiä. Valtioneuvosto oli asettanut v:n 1932 tulo- ja menoarvion supistamiseksi ns. säästäväisyyskomitean, jonka muodostivat Paasikivi, Ryti ja Tanner. Puolustusneuvosto oli ehdottanut 125 milj. markan myöntämistä kiväärinpatruunain hankintaan pitäen sitä koko puolustuksemme perustana. Ehdotuksen turvaamiseksi Mannerheim otti henkilökohtaisen yhteyden Paasikiveen ja Rytiin. Silloista Elannon toimitusjohtajaa Tanneria hän ei tuntenut. Paasikivi oli pitkän taivuttelun jälkeen valmis tu-

kemaan ko määrärahaa. Silloin Suomen Pankin johtaja Risto Ryti puolestaan lausui: ”Mitä hyödyttää myöntää puolustuslaitokselle näin suuria summia, kun ei kuitenkaan tule sota.” Mahtoiko Risto Ryti muistaa tämän lausuman, kun hänet Talvisodan puhjettua 1. 12. 1939 nimitettiin pääministeriksi, marraskuussa 1940 valittiin presidentiksi ja kun hänet, 1930-luvun tunnettu rauhanpolitiikko, toisen maailmansodan päätyttyä tuomittiin sotasyylisenä. Samalla torjuvalla kannalla oli vuosikausia Väinö Tanner, kunnes hän valtiovarainministerinä ollessaan kansainvälisen tilanteen vihdoin hälyttämänä ajoi eduskunnassa läpi uuden perushankintalain alkuvuodesta 1938. Se hyväksyttiin eduskunnassa 176—6. Saavutettu yksimielisyys puolustuskysymyksissä oli nimenomaan Mannerheimin mielestä niin merkittävä, että hän vieraili valtiovarainministeri Väinö Tannerin luona Siltasaarella.

Vierailua pidettiin tietoisesti symbolisena. Sanottiin, että valkoinen kenraali astui Pitkäsillan yli noutamaan punaisen Suomen mukaan isänmaan puolustukseen. Tanner puolestaan julisti, ettei työväki enää tuntenut katkeruutta kansalaissodan voittajaa ”valkoista kenraalia” kohtaan.

Mannerheimin johtamalla valistuskampanjalla ja varoituksen sanoilla hallituksen ja myös puolueiden johtohenkilöiden piirissä on ilmeisesti ollut suuri merkitys maanpuolustasenteiden muokkaajana. Puolus-

tusneuvoston ansiota oli määrärahojen kääntäminen vähitellen nousuun v:sta 1934 lukien. Se ei saavuttanut määrärahoissa tavoitteitaan, mutta ilman puolustusneuvoston suorittamaa työtä materiaalin valmius Talvisodan puhjetessa olisi todennäköisesti ollut paljon kehnompia.

Valitettavaksi tosiasiaksi joka taupauksessa jäi, että uuden perushankintalain hyväksyminen tapahtui materiaalihankintojen kannalta liian myöhään, jotta Talvisodan panssarintuhoajat olisivat ehtineet saada heittoasetta kantavimmat torjuntaaseet käyttöönsä tai tykkimiehet 02:ta uudemmat ja järeämmät kaliperit sulkuja ja tulipeitteitä ampumaan (ensimmäiset 20 mm norsupysyt valmistuivat v:n 1940 huhtikuussa ja 105 mm:n hauptit vasta v. 1943). — Nämä vain esimerkkinä mainitakseni.

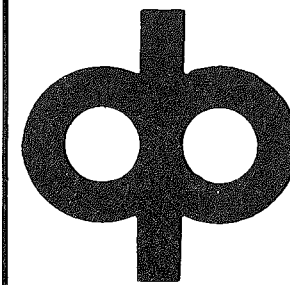
Niukoista määrärahoista huolimatta oli puolustusvoimien sisäisestä kehittämisestä pidetty hyvää huolta. Ylijohto oli nuorekkaiden ja voimakashenkisten jääkäriupseerien käsissä, keski- ja alijohdossa toimivat omissa sotakouluissamme koulutetut

upseerit ja aliupseerit. Kuluneiden kahden vuosikymmenen aikana olivat organisaatio, taktiikka ja johtamismenetelmät mukautettu Suomen olosuhteisiin. Materiaaliset puutteet olivat kuitenkin suuret ja painoivat valmiuden vaakakuppi vaarallisesti alaspäin.

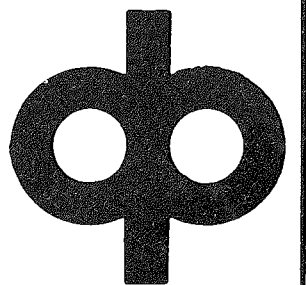
Kun arvioidaan puolustusvalmiutamme kriisitilanteessa 50 vuotta sitten, ei ole lupa unohtaa vapaaehtois- ja maanpuolustusta. Se ei luottanut ikuisen rauhaan, vaikka työtä sen piirissä tehtiinkin rauhan turvaamiseksi. Suojeluskuntajärjestön riveissä oli yli kaksi vuosikymmentä, eli koko itsenäisyyden ajan, tehty pitkän tähtäimen maanpuolustustyötä, samoin sen rinnakkaisjärjestössä Lot-ta Svärdissä. Molemmista näissä järjestöissä valmistauduttiin kohtamaan vaara silmät avoinna, päättä pansaaseen piilottamatta ja kun vaara oli käsillä, näiden järjestöjen jäsenistö, 120.000 miestä ja 120.000 naista, muodosti kiistämättä puolustuksemme runkomiehityksen niin henkisesti kuin koulutuksellisesti.

jatkaa seuraavassa numerossa

PÄRSSISEN KONEPAJA
Toivottaa Suvannon Seudun lukijoille
JOULURAUHAA ja
kaikkea hyvää v. 1990.

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI
Lempäälän-Viialan
Osuuspankki

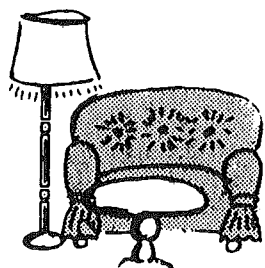
Sakkolan Riiskan Marttoja v. 1920

Ylh. vas: Helena Kurikka, Anna-Liisa Ukkonen, Anna Inkinen, Lyyli Saksanen, tuntematon, Larissa Mamejef (Maila), Aino Saksanen, Emilia Kiiski, Loviisa Lämsä, Rouva Maila (Larissa Mamejef — Mailan äiti).

Keskirivi: Tuntematon, Maria Kuparinen, "Juonekse Ake" eli Kiiskin Agneta, Emilia (Miila) Kuparinen, Maria Ukkonen, Anna-Maria Rastas, Mamma Mamejef.

Eturivi: Anna Kuparinen, Helena Pekkanen, Hilma Kiiski, Hilja Karppanen, Anna Kiiski ja Emma Karvanen. Valokuva on Aino ja Niilo Pettisen kokoelmista. Kuvan lähetti tyttärensä Paula Koho ja hän on syntynyt Sakkolan Riiskassa, jossa viettänyt pari ensimmäistä ikävuotta ennen Käkisalmeen muuttoa.

Verhoiluliike

AAPRO KIISKI

41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845 724

Hankasalmi

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

Ester Lopenen ja komea könninkello — kolmen vuoden puhdetyö.

Ei tullut saunapuita...

Kun Lempäälässä asuva Ester Lopenen os. Räikkönen, kolmisen vuotta sitten vietti merkkipäiviään, hän kertoi aloittaneensa könninkellon veiston — ja epäili kyllä itsekkin, että kalliita saunapuita saattaa tulla. Mutta nyt Esterin urakka on päätöksessä eikä ainakaan niillä puilla ole Loposten saunaa lämmitetty: olohuoneessa näet mittaa aikaa komea, kaksimetrinen, valkoiseksi maalattu ja kultauksin koristeltu könninkello.

— Kolme vuotta meni reilusti, toteaa Ester Lopenen. Eikä suosittele hevin urakkaa kenellekään, sillä työ vaatii taatusti aikaa ja kärsivällisyyttä.

Ester Lopenen toteutti haaveensa omatekoisesta könninkellosta Lempäälän kansalaisopiston puutyöpiirissä. Muuten hän valmisti kellon aivan omin käsin, mutta päällimäisen maalaukseen ja kultaukseen hän ei tohtinut ryhtyä.

— Onneksi sain olla niin terveenä, että yhtään tuntia en ollut pois tämän kolmen vuoden aikana. Ensimmäisenä olin paikalla ja viimeisenä läksin pois, hän kertoo.

Könninkellon teon ohella on toki viime vuosina Esterin käsistä valmistunut paljon muitakin käsitöitä.

M R-T

KALEVALASEURA

Kalevalaseuran johtokunta on päättänyt myöntää mv. Viljo Purontalle 3. 11. 1989 kekripäivän tunnustuspalkinnon ansioista perinteen taitajana ja tallentajana.

- Passikuvat heti — otamme myös valokopiot
- Nopea filminkehityspalvelu, jopa tunnissa
- Laaja tarvevalikoima: Kameran, projektorit, filmit, kehykset
- Valokuvaaja tilattavissa eri tilaisuuksiin, studiokuvauksia

Lempäälän Kuva ja Tarvike
om. Tapio Kuisma, Sirvalahti P. 751 659

KUOLLEITA

Aino Lemmetti os. Holtinen syntyi 5. 6. 1903 Valkjärvellä, kuoli 15. 9. 1989 Pirkkalassa. Entinen kotikylä Sakkolan Voloska. Siunaustilaisuus 14. 10. 1989 Pirkkalan kirkossa.

Helena Paakeli os. Repo syntyi 30. 6. 1909 Sakkolassa, kuoli 30. 9. 1989 Marjatan sairaalassa Tampe-

reella. Entinen kotikylä Sakkolan Kaarnajoki. Siunaustilaisuus Kalevankankaan isossa kappelissa 14. 10. 1989 jonka jälkeen muistotilaisuus seurakuntatalossa.

Viljo Hannes Kuparinen syntyi 26. 1. 1911 Sakkolassa, kuoli 7. 9. 1989 Loimaan aluesairaalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Lapinlahti ja viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Anna Helena Uusitalo en. Makkara os. Nykänen syntyi 27. 12. 1912 Sakkolassa, kuoli 9. 9. 1989

Lempäälässä. Entinen kotikylä Sakkolan Hovinkylä ja viimeinen kotipaikka Vesilahden Suonola.

Hilja Mari Löppönen syntyi 14. 11. 1913 Sakkolassa, kuoli 28. 9. 1989 Tampereella. Siunaustilaisuus Tampereen Kalevan kirkossa 14. 10. 1989.

Eemil Lamppu syntyi 23. 7. 1908 Sakkolassa, kuoli 10. 10. 1989 Turussa. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Röykkylä. Siunaus toimitettu sotilaallisin kunnianosoituksin 20. 10. 1989.

Majuri Risto Äikiän puhe Viljo Kuparisen muistotilaisuudessa 23. 9. 1989 Punkalaitumen Seurakuntatalossa.

Viljo Kupariselle suotiin elinaikaa yli 78 vuotta. Se on pitkä aika tulevaisuuteen katsottaessa, mutta menneisyyttä tarkastellen jokin vuosikymmeniä sitten tapahtunut asia tun-

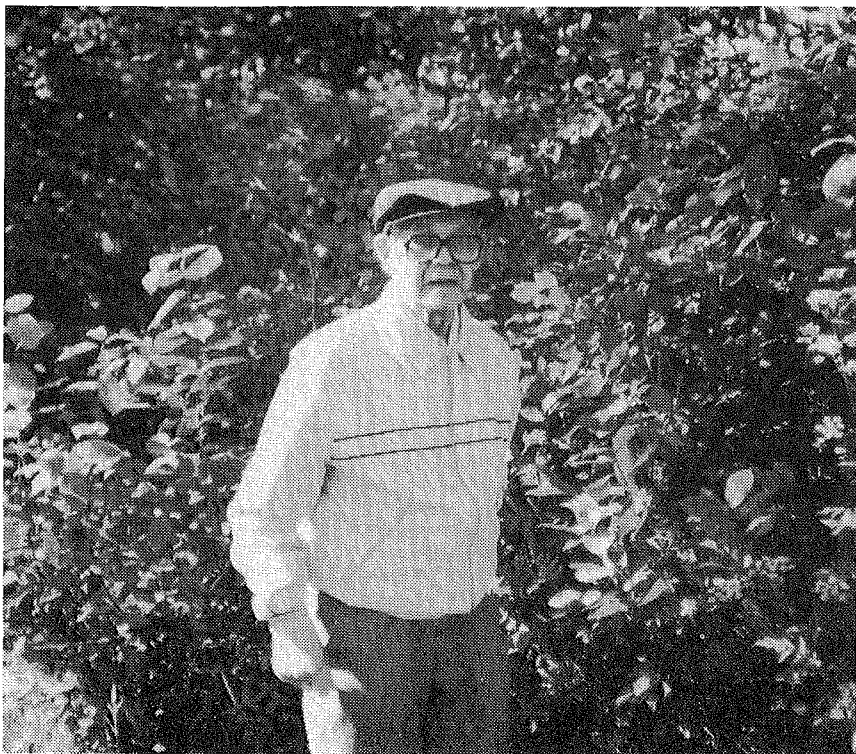
tuu eiliseltä. Viljo-appeni elämäntyötä voidaan pitää itsenäisyytemme ajan historian läpileikkauksena. Koviakin aikoja kokeneen kansakuntamme kehitys on jatkunut aakkos-

ten alusta osittain käsittämättömäänkin tietokoneaikaan.

En tarkalleen tiedä, millaista se lapsuuden ja nuoruuden ajan elämäsiellä Sakkolan Lapinlahden kylässä oli. Voin vain ounastella, että silloisen mittapuun mukaan keskisuuressa perheessä vietettiin hyvinkin kotikeskeistä elämää. Perheenjäsenillä oli aikaa olla yhdessä. Sisarukset leikkivät keskenään, vahtivat ja opettivat toisiaan. Elanto Kuparisen perheeseen hankittiin räätälin töiden lisäksi maasta ja karjasta sekä Suvannon rikkaista kalavesistä.

Tälle elämäntavalle oli tyypillistä, että lapset opetettiin kaikenlaiseen työntekoon jo hyvin nuorena. Koulun mennessään lapsi ei ehkä tuntenut kirjainta, mutta osasi tehdä työtä. Kun muistelemme Viljo Kuparisen elämää niin ensimmäisenä tulee mieleen juuri miehen maa- ja karjalousalan itseopittu ammattitaito.

Mielestäni täällä Pohjantähden alla -romaanin Jussi-hahmossa samaisuuu hyvinkin pitkälle Viljonkin rooli. Evakkotaipaleen jälkeen monimuotoisen uudisrakentamisen rinnalla siirtyi miehenmittaisilla varsikuoilla ja ojalapioilla maa tuottavaan viljelykseen. Ruiskuhilaat nousivat opitulla sirppitaidolla. Muitten pitäessä taukoa nojasi pitkäteräinen viikate jäntevään vartaloon ja kovsimella annettiin sähkökää kaksipuolistu luiskausta. Satoja päiviä ehtivät

Viljo Kuparinen entisellä kotipaikallaan viime kesänä.

kyntömiehen kädet puristaa auran kahvoja ohjasperien samanaikaisesti hangatessa niskaa vereslihalle. Kukaan ei pysty määrittämään niitä kilometrejä, jotka työhönsä ja elämänsä uskova maamies asteli hevosvetoisten äkeiden ja kylvökoneiden jäljessä. Syksyisin, illan jo hämärtyessä kuului lähisuulilta puimakoneiden lonksahduksia kun syöttäjältä oli lipsahtanut liian suuri hangollinen koneen kitaan. Iltamyöhällä tupaan tullessaan nenäliinan kulmaan jäänyt musta jälki todisti, että isäntä itse oli jälleen ollut pölyisimmässä paikassa.

Viljo Kuparinen sai toimia elämäntyönsä parissa viimeiseen kesään saakka. Työpäiville tuli aina pituutta kellotaulullinen, olipa arki tai pyhä. Tutut ulkoerannan saappaat hävisivät vasta juhannuksen jälkeen. Ne vaihtoivat omistajaa aivankuin sota-aikaa kuvaavassa televisiosarjassa 9-miehen saappaat. Uusi polvi jatkaa tehtäviä kehittynein välinein ja menetelmin. Vanhat työtavat jäivät historiaan.

Alkukesästä Viljon palatessa hiihtoseuraltaan Viipurin lomamatkalta uskoin itsekin hetkisen aikaa, että sairaus antaisi periksi. Toisin oli kuitenkin päätetty. Omalla työsarallaan Isänmaata rakentaneen ja sodissa sen itsenäisyyttä puolustaneen veteraanin ja rakuunan elämän liekki alkoi hiipua.

Viljo Kuparinen oli luonteeltaan iloisen avoin ja leikkisä. Se, joka hänen kanssaan joutui sananharkkaan sai varmasti syyttää itseään. Hän pyrki kaikin tavoin olemaan toisille mieliksi ja pitämään keskustelua yllä.

Viimeisen viikon sairaalakäynnilläkin, kun hän huomasi, että jutunaiheet alkoivat loppua, kuulin yllättäen: "Se Siilinjärvi taitaakin olla ihan pili-pali pesäpallojoukkue, kun ei pärjännyt Loimaalle." Viljo-pappa oli tuskin koskaan nähnyt pesäpalloa pelattavan. Mutta intohimoista penkkiurheilijaa miellyttääkseen teki moisen kysymyksen. Avonainen ikkuna oli edellisiltana välit-

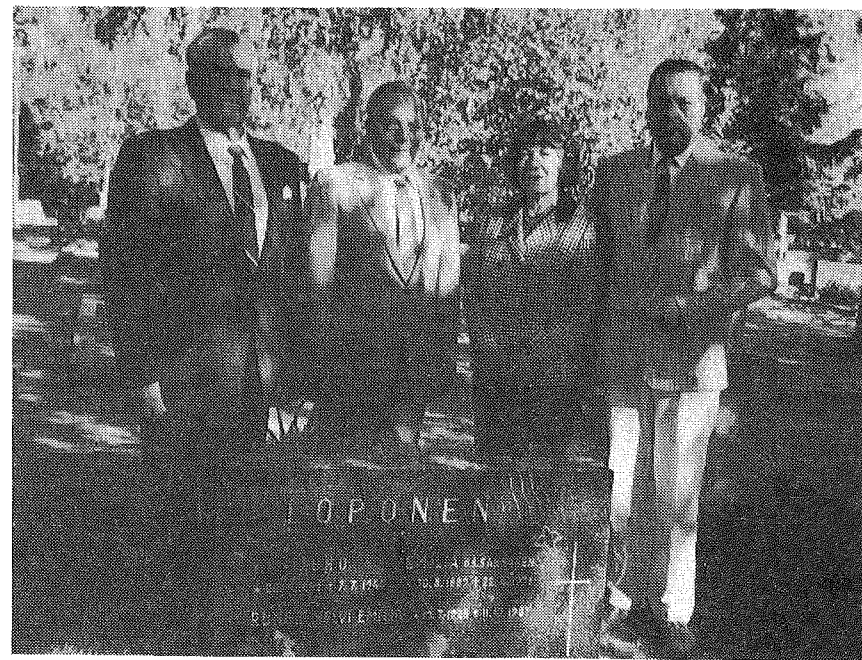
tänyt pelihumun sairaan kuultavaksi.

Muistan hyvin ne herskyvät hetket, kuinka pappa lapsenmieliseksi antautuneena luki perheen pienimmille Vaahteramäen Eemeliä. Tekstin jossain vaiheessa hän siirtyi luontevasti omavalintaiseen tuttuja asioita ja nimiä sisältävään kerrontaan ja sai tietenkin narratut lapset niskaansa. Noissa leikkisissä lattiapaineissa ja muissa vastaavissa kisailuissa kokemus ja turvallisuus löivät huomauttamatta kättä nuoruuden innon kanssa.

Sanoisinkin, että parhaiten Viljo Kuparisen muisto siirtyy pitkälle ensi vuosituhatkalle juuri hänen suhtautumisessa lastensa perheisiin ja nimenomaan lastenlapsiinsa. On ollut helppoa olla perheen äiti ja isä, kun Oriniemen kodissa on ollut sellaiset taustavoimat. Ainoa ja Viljon omat kiireet väistyivät aina kun auto ajoi pihaan. Yhdessä he aistivat ensimmäisestä ovenavauksesta ilmapiirin. Mikäli "kenkää" jostain puristi heidän vapauttava keskustelunsa nor-

maalisoiti tilanteen hetkessä. Toivonkin, että Sinä Aino-mummo jaksat edelleen toimia ohjenuoranamme.

Yhtäkkiä ajateltuna kuolemaa pidetään pelottavana asiana. Ainahan kuolinviestin saaminen hätkäyttää tai hetkeksi pysäyttää. Tarkemmin ajateltuna kuolema on kuitenkin yhtä iloinen asia kuin syntymä, molemmissa saadaan palkka. Syntymässä se saadaan etukäteen ja kuolemassa pitkän päivätyön tehnyt jälkikäteen. Viimeiseen iltahuutoon kutsuttu on kuin tuo Loimaan kentän pesäpalloilija, joka täyteläisen suorituksen jälkeen kädet ylhäällä tuulettaa kunniajuoksuaan. Samoin voimme katsoa Viljo Kuparisen kohdalla käyneen. Ylösnousemuksen hetkellä hän juoksee kädet kohotettuna iankaikkiseen elämään. Uskomme tämän, koska jo kasteessa se on meille luvattu: "Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että Hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka Häneen uskoo hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä."

Kuva otettu Emilia Loposen 100-vuotissyntymäpäivänä 30. 8. 1989 Pirkkalan kirkkomaalla. Vasemmalta Erkki, Ilmari, Sylvi ja Veikko. Matkaesteiden vuoksi kuvasta puuttuvat Janne ja Pertti. Tilaisuuden jälkeen kokoontuimme muistokahville paikalliseen ravitsemusliikkeeseen.

Väinö Vanhasen muistolle

Taas yksi meistä häipyi salaisuuden portin taa. Puna-valkeat ruusut sen pieliä koristaa.

Ja kultaisen lukon avain on sininen, kaunis kukka. Ken portin taakse katoaa, hänestä on vain muistot meillä.

— — —
Lyhyt on elonpolku, ihmisrukka.

— — —
Nyt saamme tavata vain muistojen teillä kunnes taas portti avautuu kutsuen meitä ikuinen maille. Ja yksi ruusu lisää portin pielessä puhkeaa ja aukeaa kultainen lukko. 5. 8. 1988

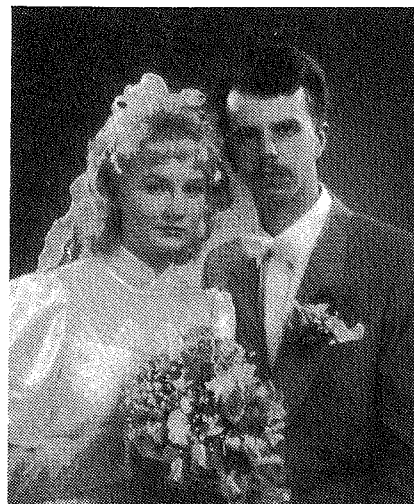
Klaudia

PERHE- UUTISIA

KULTAHÄITÄÄN viettivät 17. 9. 1989 Kerttu os. Kurikka ja Viljo

Pulakka kotonaan Urjalan Kehrolla. Heidän entinen kotikylänsä oli Sakkolan Petäjäjärvi.

AVIOLIITTOON VIHITTIIN Sammaljoen kirkossa 5. 8. 1989 Timo Rantanen ja Satu Virolainen. Morsiamen vanhemmat ovat Elli ja Viljami Virolainen Nokian Joenpohjasta. Isän kotikylä Sakkolan Petäjäjärvi.

— — —
Tampereen Teknillisestä opistosta on valmistunut **INSINÖÖRIKSI** Antti Mäkelä Kangasalasta. Hänen vanhempansa ovat Jenny ja Jaakko Mäkelä. Jenny os. Naskali on Sakkolan Kirkonkylästä.

SAARELAISEN PATALJOONA ErP 6 KOKOONTUU 50-VUOTISMUISTOISSA TAMPEREELLA 27. PÄIVÄNÄ JOULUKUUTA 1989.

Tapaaminen Vanhassakirkossa (Keskustorin laidassa) klo 13.00. Josta siirrymme Suomalaiselle Klubille Asevelikokoukseen ja -juhlaan klo 14.00.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

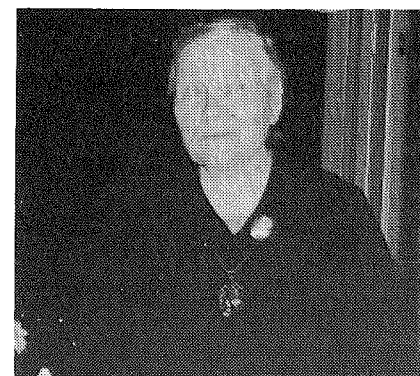
90 VUOTTA täytti 23. 10. 1989 Hilja Eufrosyne Tenhunen os. Laakkonen Joensuussa Siilaisen terveyskeskuksen vuodeosastolla.

Hän on syntynyt Äyräpään Pölkälässä. Hänen äitinsä Anna Laakkonen os. Hinkkanen oli kotoisin Sakkolan Vilakkalasta.

85 VUOTTA täytti 11. 9. 1989 Lempi Maria Pitkänen os. Nuora Vammalassa. Entinen kotikylä Sakkolan Röykkylä.

85 VUOTTA täytti 24. 9. 1989 Toivo Männikkö Viialassa. Entinen kotikylä Sakkolan Kiviniemi.

85 VUOTTA täytti 5. 11. 1989 Helena Kitunen os. Valtonen Lempäälässä. Hänen kotipaikkansa Karjalassa oli Sakkolan Voloska.

85 VUOTTA täytti 2. 12. 1989 Helmi Uosukainen Nokian Linnavuorella. Entinen kotikylä Sakkolan Kiviniemi.

85 VUOTTA täytti 6. 11. 1989 Matti Tiinus Viljakalassa. Hän on syntynyt Sakkolan Purpuassa. Pitkän elämänsä aikana hän on käynyt myös "merien tuolla puolella." Nykyinen kotipaikka Viljakkala.

80 VUOTTA täytti 25. 8. 1989 Emilia Torkkeli Hausjärvellä. Hän on syntynyt Sakkolan Haparaisissa. Viimeinen kotipaikka Karjalassa oli Viipurin mlk Perojoki.

80 VUOTTA täytti 6. 10. 1989 Toivo Koironen Lempäälän Kuljussa. Entinen kotikylä Sakkolan Kirkonkylä.

80 VUOTTA täytti aikoja sitten Rovaniemellä Viljami Kuuppo. Hän on syntynyt 17. 7. 1909 Sakkolan Keljassa. Viljami Kuuppo on 7 veljessarjan toiseksi vanhin. Hän taisteli molemmissa sodissa monilla eri rintamilla sodat alusta loppuun asti.

Mainittakoon, että Kuupon kaikki 7 veljestä olivat kaikki jatkosodassa Isänmaata puolustamassa. Kaikki säilyivät hengissä, vain yksi haa-voittui.

Perhe asui sodan aikana Rautalammilla, josta sodan jälkeen vuonna 1948 muuttivat Rovaniemelle.

Vanhuden päiviään hän viettää leskenä vanhainkodissa sairauden johdosta, mutta hän on korkean ikänsä nähden erittäin pirteä, muistelee menneitä ja juttelee niistä mielellään. "Muistot elää vapaassa isänmaassa" — hän sanoo.

Olkoon elämäsi ehtoo lauhkeata ja tyyntä! — Mukana kuljetaan.

75 VUOTTA täytti 6. 11. 1989 Aune Ahtiainen os. Kuparinen Punkalaitumella. Hän on syntynyt Sakkolan Riiskassa ja viimeinen kotikylä Sakkolassa oli Haparaisten Kekkilä.

70 VUOTTA täytti 28. 10. 1989 Lauri Huuska Valkeakoskella. Entinen kotikylä Sakkolan Röykkylä.

70 VUOTTA täytti 22. 11. 1989 Toini Pelkonen os. Vesikko Nummelassa. Hänen entinen kotiky-

länsä oli Vpl Pyhäjärven Porsaanmäki.

On innokkaasti tallentanut karjalaista perinnettä sekä tilannut vuosikymmenet Suvannon seutua.

70 VUOTTA täytti 26. 9. 1989 Terttu Kurikka os. Virkki Vesilahden Harviassa. Entinen kotikylä Sakkolan Petäjäjärvi.

70 VUOTTA täytti 4. 11. 1989 Aino Hinkkanen Ruovedellä. Entinen kotikylä Sakkolan Hovinkylä.

70 VUOTTA täytti 27. 10. 1989 Hilikka Kantanen os. Pitkän Rantasalmella. Entinen kotikylä Sakkolan Viiksanlahti.

70 VUOTTA täyttää 23. 12. 1989 Lauri Lamppu Valkeakoskella. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Ojaniemi. Hän ei juhli vuosipäiväänsä.

65 VUOTTA täytti 27. 9. 1989 Aipo Tuomo Kallonen Kangasalla. Entinen kotipaikka Sakkolan Lapinlahden Seppälä. Hän harjoittaa yhdessä vaimonsa kanssa kutomoliiket-

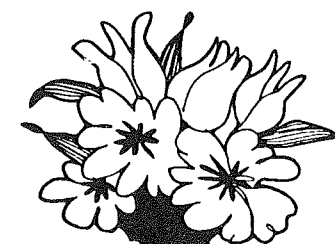
tä ja kutovat enimmäkseen Suomen käsityönystäville.

60 VUOTTA täytti 1. 11. 1989 Seija Rantanen os. Suurpää Pirkkälässä. Entinen kotikylä Sakkolan Viiksanlahti. Oli merkkipäivänään matkalla Malesiassa.

60 VUOTTA täytti 4. 11. 1989 Erkki Koppanen Oriveden Kellosalmella. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Kiviniemi.

50 VUOTTA täytti 9. 11. 1989 Kaija Tellervo Kumpulainen os. Purontaa Helsingissä. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Petäjäjärvi.

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Pienkonekorjaamo NUORA-MOTOR

Härmälänkatu 15, TAMPERE
Puhelin 931-654 411

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

TOIMITUKSEN TUOLI

Nämä vuoden 1989 viimeiset kuukaudet muistuttavat mieliin 50 vuoden takaisia kohtalokkaita aikoja. Silloin asui pelko sielussa — rauhan ajan toivottiin jatkuvan — mutta sota syttyi ja kansa joutui lähtemään pakoon ilman tarkkaa päämäärää. Omalta osaltani jätän näistä ajoista kertomatta, sillä tähän numeroon olemme saaneet runsaasti aiheista kirjoitettua tekstiä. Näitä kirjoituksia ajatellen lukiessa nykyiset vaikeudet tuntuvat hyvin vähäisiltä sen aikaisiin verrattuna. Hätäi-

lin suuresti aineiston puutetta ja silloin näyttikin siltä, että sivumäärä on perin supistettava... Totuus on

nyt toinen, sillä kirjoituksia on yllättävästi. Olemme saaneet monelta suunnalta hyvää tekstiä ja uskon, että vielä lisää tulee.

Joulunumero on ennen ”näkemätön”, asiarikas ja käsitykseni mukaan hyvä laatuinenkin. Ensi tammikuun puolella tulee koottavaksi vuoden 1990 ensimmäinen numero ja siihen on jo runsaasti hyvää aineistoa. — Käymme kuvin ja sanoin Inkerinmaan kirkkoissa sekä Sakkolan Kasarmilassa! Ja paljon, paljon muuta mukavaa. He muuttamat jotka ovat kieltäneet lehden tilauksen, varmaankin saavat itsensä kateudesta katumäpälle? Tavataan vuonna 1990!

KAIKILLE HYVÄÄ JOULUA
JA ONNEKASTA UUTTA VUOTTA!

Mikko ja Loviisa Revon sukutapahtumasta Orivedellä sanoin ja kuvin

Heinäkuun helteisenä lauantaina kokoonnuimme kirkonmäelle kello-
tapulin varjoon. Oli kättelyjä, halauksia ja tapaamisen iloa. Siellä täällä kyseltiin nimeä ja sukulaisuutta. Nuoret kun kasvavat ja muuttuvat jo vuodessa, saatikka sitten kahdessa. Aina on jokunen ihan uusikin sukuun tullut. Kaukaisin ensikertalainen tulija oli tällä kertaa Itävallasta. Aunen tyttären Pirjon tytär Bettina. Tuli kesätöihin Suomen Turkuun Turun Sanomiin, Raision mummola kun on lähellä. Serkkuni Samppa Viskari vaimonsa Eevan kanssa toimi kutsujana ja järjestäjänä. Hyvin he tehtävän hoitivat. Kiitosta vaan.

Seuraava kohteemme oli Oriveden uusi seurakuntatalo, jossa vietimme yhteistä sukuhetkeä. Maistuvan ja riittoisan aterian jälkeen nautimme vielä kohvit ja sitten se alkoi. Samppa serkulla oli yllätys yllätysten jäl-

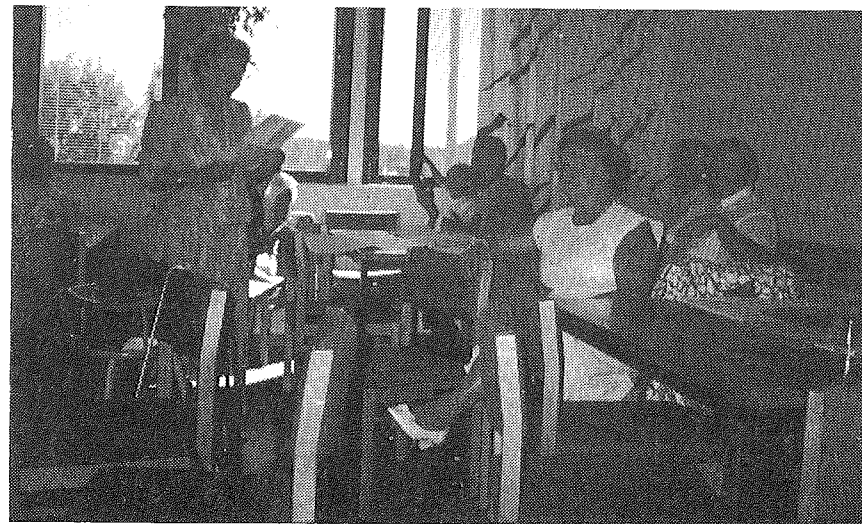
Kaikki ilmoittautuneet olivat jo koolla ja niin suuntasimme kulkumme hiljaksiin Oriveden kauniille hautausmaalle. Kohteemme oli Marianna ja Väinö Viskarin viimeinen leposija.

Laskettiin kukkia kummulle muistaen kuka äitiä ja isää, sisarta, tättä ja kummia.

Samppa kertoi meille Mikko-Äijästä ja Loviisa-Mummosta kuvan kera. En muista tarkalleen enää Sampan kertomaa, joten kerron mitä itse olen kuullut ja omakohtaisesti kokenut:

Emma-täthä se o oikia laullintu. Meill heä laulo Karjalapitäjii laulu. Ja eän soi ko hopeatiuku.

Tätimme Emma Koiranen s. Repo sisarensa Mariannan haudalla. Emmatäti on tämän suvun vanhin.

keen. Oli Dioja Kannakselta, (mm. nimi Toksova näkyi ja se muistutti mieleen hilpeyttä herättäen: ”Jos et uo kiltti ni viijää Toksovoa” ol lapsil sanottu), oli Dioja maailmalta, oli kuvia ja maalaus. On siinä meillä serkku. Vaivoja ja vaikeuksia kaihtamatta hän toteuttaa mitä ihmeellisimpiä ideoita. Hänen juurensa ovat siellä kotona Karjalassa ja sen huomaa.

— Mummo kuol jo Karjalas olles 20-luvul. Heä ol rotinot mänös Aato Elsal. Sakar ol syntyn. Äitiin ol häne kanssoa hevosel ja riel. Mummo ei jaksant iha peril ast. Heä ol olt hyvi hiljane ja lapset olliit pyöriniet häne helmossoa.

— Äijäst onkii iha omakohtasii muist’kuvvii. Heä neät asu mei kanssoa Kolho Vessaris toise vamuose Helena kans kuolemoase ast -53. Äijää vähä harmitti ko myö lapset ussei hujuttii eikä oikei tehnt miel askareil. Jo Karjalas olles heä ol ussei sanont: ”Ko käset, meähä ottamoa puita. Kuulu: Eemmiee. Mut ko sanot: Meähä juo jeäl. — Hviuuuh. — Sillo se o siel jo.”

Täs häntä kuunnelloa ja ihmetelleä.

Ja täs o sit Oiva lapsii. Heikki-velj o kuolt ja Martti ei olt paikal. Vas. Aune, Sirkka, Helmi, Pentti, Tyyne, Vieno ja Hanna. Mie Vieno käin kevväil Kanadas ja hoastoin siint vähäse sekä pikkuserkku-Leenalt soamastain su-kutaulust. Pentti lupas ottoa niskollie seuraava tappoamie -91 ja se ois sit Keuruul. No sehä sop kaikil. Nii, jot sinne sillo. Tulkoaha työkii, koitta uo aikaisemmi päässiet. Kiitos voa kutsust jo etukättie.

— Mul heä, Äijä, opetti keäst pit-täi miten luuval lakassoa lattiaa. Luuta kastelloa ensittäi hyväst suvi-jas vies. Sit höpsäytät enimmät viet ämpärii. Parskuta sit luuval lattia kostiaks, ettei pöllyy. Sit lakassoa ta-sasie ja joka vievo jälkie karistat luu-vast roskat kohallie. — Ei uo ennea Äijii opettamas. Ei uo vissii koko sanna käytös. Mut hyväst se oppi peähä män. Joka kerra ko otan tuo-rien luuvan lakasuu varten tien just niiko Äijä opetti. Se ol hyvästä op-pii. — Nii sit viel Sampast ja Ori-viest. Heä ol tietänt Sakkola kirko alttartaulust aika suure maalaukse iha Hongkongis astikka.

Tul aika lähtie kuki tahollie loppu-laulu: "Soi kunniaksi Luojan" jäl-kie. Näi mie näist Orivie asjoist muis-ti. Jottai lie jeänt poiskii, mut haitan-nuok tuo mitteä. Aurinko ol porot-tant koko sisäloloaja ja "peltlehmät" olliit iha polttavii. Käs ei oikei rattii kärsint. — Hyvät muistot miul jäi-vät Orivielt ja toivon et siulkii. Ta-vatoa toas.

Evakkovuuvve terveisii, kuulumis-sii ja näkymissii.

Miko poja Oiva tytär;
Vieno

Karjalaisseurojen kirkkopyhä Vesilahdella

Vesilahti-päivään liityvänä tapah-tumana vietettiin 8. 10. Karjalais-seu-rojen Tampereen piirin kirkkopyhää Vesilahdella.

Ennen jumalanpalvelusta lasket-tiin kukkastervehdys Karjalaan jää-neiden vainajien muistomerille.

Jumalanpalveluksessa saarnasi Ve-silahden kirkkoherra Aarre Laitila ja

hän jakoi myös Herran Pyhän Eh-toollisen. Kolehti kannettiin Vesilah-den Karjalaisten uskonnollisen toi-minnan tukemiseen.

Jumalanpalveluksen päätyttyä siir-ryttiin seurakuntataloon johon oli järjestetty pienimuotoinen Karjalasta kertova näyttely, eteisaulassa oli esillä yli 20 Kannaksen pitäjähistoriaa tai

muusta toiminnasta kertovaa kirjaa.

Seurakuntasalissa oli järjestäjien puolesta kahvi-voileipätarjoilu.

Tilaisuus aloitettiin virsilaululla. Tervetulotoivotuksen esitti Ritva Koski, joissa sanoissaan hän kertoi vanhemman ikäluokan siirtolaisista ker-tovan heidän koti on siellä Karjalas-sa, mutta nuorempi sukupolvi on hy-

Kirvesmäki-päivä Mynämäessä

Kirvesmäki-kerho ry kokoontui viettämään kyläpäiväänsä 26. 8. 1989 Mynämäessä, jossa edelleen huomatta-va osa kerhon jäsenistä asuu. Ko-koontuminen tapahtui perinteisesti Mynämäen kirkkomaalla Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä, jonne kerhon kukkalaitteen laskivat Kalervo Paukku ja Maija Uusikartano. Kerhon pj Aulis Ukkonen piti puheen.

Kokoonnuttiin joukolla ravintola Birgittaan, jossa nautittiin lounas ja esitettiin ohjelmaa.

Laina Huuska os. Ukkonen esitti sepittämiään runoja.

Saimi Österlund ja Anna Eeva esit-tivät diakuvin matkakuvauksia koti-seutukäynneiltä.

Kalervo Paukun kirjoittaman Kir-

□ Kirvesmäki-kerholaisia kuuntelemassa tarkkaavaisina Martti Toiviaisen laatimaa tutkielmaa.

vesmäki-kyläelämän kerrontaa käsit-televän aineiston julkaisemisesta kes-kusteltiin.

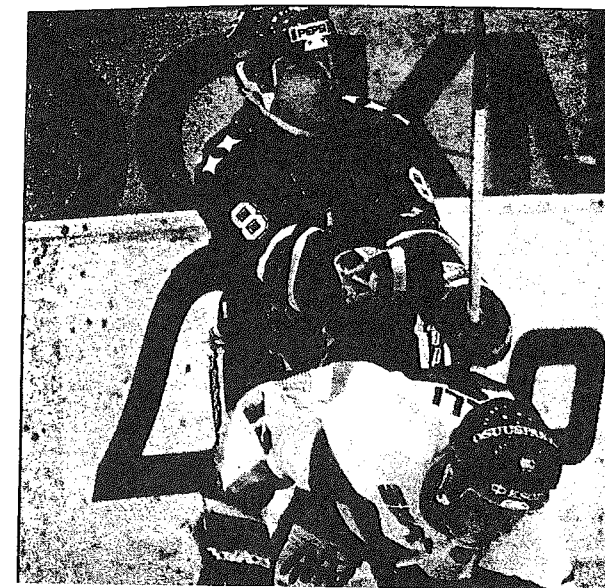
Aulis Ukkonen esitteli Martti Toi-

viaisen laatimaa tutkielmaa "Taipa-le-Kirvesmäki-tienoon kylistä ja asukkaista vuosia 1500—1748."

Päätettiin kokoontua taas v. 1990.

Jääkiekkoa

Veli-Pekka Kautonen HIFK. Puo-lustaja 9. 5. 1970 Helsinki 189 cm, 91 kg. Vuonna 1986 hän oli voittamas-sa C-nuorten Suomen mestaruutta. Seuraavana kautena oli USA:ssa. Kauden jälkeen oli alle 18-vuotiaiden maajoukkueessa, joka Tshekkoslova-kiassa pelatuissa kisoissa sijoittui ho-

vin kotiutunut Vesilahteen joskin osallistuminen Karjalaisten seuratoi-mintoihin on vilkastunut entisestään.

Sakkolalais-sukuinen pastori Rai-mo Naumanen puhui ja Seija Purontaa esitti lausuntaa. Laura Villanen soitti pianoa ja seurakunnan lapsi-kuoro lauloi. Hannes Henttonen pu-hui Tampereen piirin puolesta ja kiitti tilaisuuden järjestäjiä onnistuneesta tilaisuudesta. Yleisöä oli runsaasti ja kaikki yhtyivät loppuvirteen.

pealle.

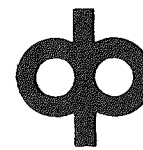
1988—89 oli erinomainen tulokas-kausi, jonka päätteeksi sai ansaitun valinnan Kiekkolehden tulokasken-tälliseen. Teki kauden aikana 4 liiga-maalialia. Oli Suomen maajoukkuees-sa nuorten MM-kisoissa Alaskassa. Oli siellä Suomen neljänneksi paras

pistemies ja ykkönen maalisyötöissä. Liigakauden jälkeen A-junioreissa, jotka voittivat pronssia.

Hänen äiti on Anja Kautonen ja isä Juha-Pekka Kautonen Enonkos-kelta, Savosta.

Isovanhemmat ovat Eeva ja Antti Kuisma Sakkolan Haitermaasta.

Tauno Hynnä
Kurkipoika
32550 MOISIO

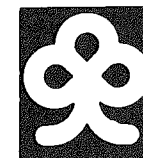
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat
voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI
RAASKAN SÄHKÖLIKE
A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

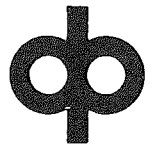
VESILAHTI — Puh. 931-739541

Tampereen Aluesäästöpankki
auttaa — neuvo — palvelee

LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ
OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751 886 (verstaaseen)
Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

VESILAHDEN
OSUUSPANKKI

joustavaa
pankkipalvelua

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1990 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
50 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta cm

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 NARVA
Puhelin (931) 734 843

Postisiirtotili
TA 430763-1

Pankki
Vesilahden Osuuspankki
37370 NARVA
Käyttötilin numero 551105-42772.

Vastaava toimittaja
Viljo Purontaa

Toimituskunta
Helmi Uosukainen,
Uuno Pulakka,
Eero Koppanen,
Väinö Kekki ja
Marjo Ristilä-Toikka